

# Recente publikaties

**Klaas Jager & Romke Kleefstra 1999. Broedvogels van het Lauwersmeer in 1999. SOVON-inventarisatierapport 99/22, 107 pp. Te bestellen door fl 18,50 (incl. porto) over te maken op giro 2905988 van SOVON in Beek-Ubbergen o.v.v. MON 99/22.**

Al vanaf de inpoldering in 1969 worden de broedvogels van de Lauwersmeer jaarlijks in kaart gebracht. Tot 1978 gebeurde dit door medewerkers van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Vervolgens, tot ver in de jaren tachtig, inventariseerden biologiestudenten van de RU Groningen (o.a. ondergetekende) het gebied. Daarna is de Lauwersmeer diverse jaren door Nico Beemster geteld. Ook werden delen van het gebied door o.a. Martin Olthoff en SOVON-medewerkers Marc Koopmans en Willem van Manen geïnventariseerd.

Ondertussen zijn de rijksgronden in de Lauwersmeer al weer enige jaren overgedragen aan Staatsbosbeheer (het natuurgebied) en aan het Ministerie van Defensie (de Marnewaard). In 1999 heeft Staatsbosbeheer een nieuw meerjarig inventarisatieproject voor broedvogels opgestart. Jaarlijks worden drie vaste proefvlakken (Ezumaakeg-Oost, Ezumaakeg-West en Pompsterplaat) en alle zeldzame soorten (LSB-soorten), roofvogels, kolonievogels en soorten van de Rode en Blauwe Lijst in de hele Lauwersmeer geteld. Daarnaast worden één of meer proefvlakken (in 1999 de Schildhoek) om de vijf jaar geteld. Alle proefvlakken worden volgens de BMP-methode geteld.

Het rapport geeft de resultaten van de tellingen uit 1999. De resultaten ogen indrukwekkend: Dodaars 40 territoria, Roerdcamp 12, Grauwe Kiekendief 4, Waterral 64 territoria, Porseleinhoen 8 territoria, Paapje 11, Roodborsttapuit 25, Snor 23, (1 op de Schildhoek) en Grauwe Klauwier 1 territorium (langs de Kwelderweg in de Kollumerwaard). Verder werden zekere broedgevallen vastgesteld van Smient, Blauwe Kiekendief (op het voormalige defensie terrein in de Kollumerwaard), Steltkluit (Ezumaakeg) en Dwergmeeuw (Ezumaakeg). Voor Steltkluit en Blauwe Kiekendief waren het de eerste zekere broedgevallen in de Lauwersmeer. Van de Kemphaan werden nog slechts 2 territoria vastgesteld. Het is duidelijk dat de recente inrichtingswerkzaamheden van Staatsbosbeheer in de

Ezumaakeg en op de Pompsterplaat uitermate succesvol uitpakken voor tal van kritische moerasvogelsoorten.

Er valt echter wel wat kritiek op het veldwerk en de rapportage te noteren. Zo werden door de (veel) te krappe tijdsplanning relatief weinig bezoeken aan de gebieden buiten de proefvlakken gebracht. Het is voor nogal wat soorten dan ook maar de vraag in hoeverre de gegevens als compleet zijn te beschouwen. Aan de bossen zijn nauwelijks bezoeken gebracht en de Schoenerbult (een ruig rieteland) is niet eens bezocht. Door de beperkte tijd werden buiten de proefvlakken Rietzanger in het geheel niet en Porseleinhoen, Blauwborst, Snor, Baardmannetje en Buidelmees onvolledig geteld. Dit is betreurenswaardig, want al deze soorten zijn kenmerkende moerasvogels (grotendeels ook Rode-Lijstsoorten) waarvoor de Lauwersmeer een belangrijke functie vervult als broedgebied. Bovendien zijn Blauwborst, Snor, Rietzanger en Baardmannetje ook nog eens aandachtsoorten die in het kersverse 'Beschermingsplan Moerasvogels 2000-2004' worden vermeld. Daarnaast is het rapport weinig overzichtelijk samengesteld en bevat het nogal wat omissies. Zo bestaat driekwart van het rapport uit nogal onduidelijke stippenkaarten waarvan de grens van het geïnventariseerde gebied (ook van de vier proefvlakken) niet is aangegeven en waarvan eveneens niet is aangegeven of een soort volledig of alleen in de proefvlakken is geteld. Daarnaast is het onduidelijk van welke soorten stippenkaarten zijn opgenomen en zijn fouten blijven staan, onder andere bij Porseleinhoen, Strandplevier, Paapje, Roodborsttapuit en Baardmannetje. Persoonlijk was ik benieuwd of men ook baltsende Houtsnippen had vastgesteld, maar dat is uit deze rapportage niet op te maken.

Verder is het onduidelijk hoeveel soorten van de Rode Lijst in de Lauwersmeer broeden. Op pagina 11 wordt gesproken van 18 verschillende soorten die buiten de proefvlakken zijn vastgesteld. De bijbehorende lijst vermeldt 19 soorten, maar niet Oeverzwaluw en Rietzanger en ook niet Kemphaan (uitsluitend in de proefvlakken

vastgesteld). Na enig turfwerk kom ik uit op 22 Rode-Lijstsoorten.

Tenslotte dekt de titel niet geheel de lading. Een aanzienlijk deel van de Lauwersmeer (onder andere de Marnewaard en alle landbouwgronden) zijn niet onderzocht. Hiermee geeft dit rapport slechts een beeld van de broedvogelbevolking van een deel van de Lauwersmeer. Dit is een aanzienlijk verschil met de rapportages van vroeger. Ook wordt in het rapport consequent gesproken over 'het' Lauwersmeer, terwijl hiermee het open water van de Lauwersmeer (= de voormalige Lauwerszee) wordt bedoeld.

Een groot deel van de Lauwersmeer is in maart 2000 als Speciale Beschermingszone onder de EU-Vogelrichtlijn gebracht. Gelijktijdig is het aangemeld als Wetland volgens de Wetlands-Conventionie (Conventionie van Ramsar), terwijl het gebied al enige jaren geleden als Staatsnatuurm monument is aangewezen. Het is een goede zaak dat Staatsbosbeheer inziet dat van een dergelijk gebied goede jaarlijkse broedvogeltellingen beschikbaar zijn. De rapportage over 1999 maakt echter duidelijk dat het tijdsbudget daarvoor duidelijk te krap is. Het verdient sterke aanbeveling om in de toekomst meer tijd uit te trekken voor zowel veldwerk als rapportage. Dit zou in ieder geval moeten gelden voor alle aandachtsoorten die in het 'Beschermingsplan Moerasvogels 2000-2004' worden genoemd. Deze aanbeveling is bovendien in lijn met de aanwijzing van de Lauwersmeer onder de Vogelrichtlijn. De rijksoverheid heeft zich namelijk verplicht om de vogelstand in dit soort gebieden goed en deugdelijk te monitoren.

*Klaas van Dijk*